

FOROLLHOGNA VILLREINOMRÅDE

OPPSYNSRAPPORT 2014

Sperregjerdet mellom villreinen og tamreinområdene er nå reist på vel $\frac{3}{4}$ -deler av strekningen mellom Glåmos stasjon og Vongravsgrenda. Resultatet bør bli bra for alle berørte parter.

FOROLLHOGNA VILLREINOMRÅDE

VILLREINJAKTEN 2014

OPPSYNSRAPPORT.

OMRÅDEBESKRIVELSE.

Forollhogna villreinområde har ifølge driftsplanen et tellende areal på 1.848.181 dekar. Området ligger i fylkene Sør-Trøndelag og Hedmark og består nå totalt av 20 villreinvald i kommunene Rennebu, Midtre Gauldal, Holtålen, Os, Tolga og Tynset etter at 18 terreng i Tynset og Rennebu gikk sammen til et vald i 1999.

Av totalarealet er 864.500 dekar (47 %) statsallmenning og 974.181 dekar (53%) privatområde. Villreinstammen var vinteren 2013 / 2014 til vel 1.900 dyr, noe som førte til at årsmøtet dette året vedtok en kvote på 700 dyr, en økning på 50 dyr fra foregående år.

GENERELLE FORHOLD.

Fellingskvoten 2014 var som ovenfor beskrevet på 700 dyr, en økning på 50 dyr fra foregående år. Fordelingen var på 40 % kalv, 30 % simle, 22 % liten bukk (inntil 3 takker i hver gevirstang) og 8 % stor bukk. Kvoten gav et minsteareal på 2.843 dekar pr. dyr.

Totalt besto oppsynskorpset av 4 faste fjelloppsyn og 12 "faste" deltidsoppsyn. Disse var totalt ute i 130 dager. I tillegg deltok SNO med 1 oppsyn som deltok i oppsynet i 11 dager. Det var ingen fra lensmannsetaten ute på oppsyn i 2014.

Forut for jakten var det en lokal samling i Haltdalen for samtlige oppsyn i Forollhogna der ulike problemstillinger ble berørt.

Avlønningen av oppsynet skjer ved betaling pr. time utført tjeneste samt godtgjørelse for bruk av bil. Arbeidsgiverne til de faste fjelloppsyn får refundert faktiske utgifter minus refusjon gjennom fjelloven.

Oppsynstjenesten 2014 ble ledet av Terje Borgos, som var budsjett og rapportansvarlig, i samarbeid med Jon Horten, Ingebrigt Storli og Trond Are Berge. Samarbeidet besto i at hver av disse hadde hovedansvaret for utkommandering av oppsynspersonell og den daglige betjening av villreintelefonen hver sin uke.

Oppsynstjenesten er ellers bygd opp omkring et eget lukket sambandsnett med en basestasjon plassert sentralt i området. Radioene som blir benyttet, har i tillegg til de egne oppsynskanalene innlagt jaktradiokanalene til NJFF samt politiets redningskanal. For å kunne oppnå gjensidig kontakt med jegerne lytter oppsynet fast på jaktradiokanal nr. 1 - frekvens 143.900.

Nytt av året var at det var reist ny antenne for oppsynsradioen. Dette antenne fikk villreinområdet gratis fra Sør-Trøndelag politidistrikt, noe villreinutvalget satte stor pris på. Den nye antenne er kraftigere enn den gamle og dette bedret sambandet merkbart. Videre har Budal sikringsradio koblet seg på anlegget med en ny sikringsfrekvens som også er tilgjengelig for bruk for oppsynet.

VILLREINJAKTEN 2014.

Av totalkvoten på 700 dyr ble det skutt 631 dyr, som gir en fellingsprosent på 90,1 % (84,6 % i 2013). Dette var en gledelig økning av fellingsprosenten, og sammen med avgangen på grunn av fotråte regner en med at veksten i bestanden flater ut.

De skutte dyr fordeler seg mellom de ulike kommuner som følger:

Rennebu - 10 dyr = 100 %. Midtre Gauldal – 180 dyr = 90,9 %. Holtålen - 114 dyr = 83,8 %. Os – 74 dyr = 90,2 % , Tolga - 81 dyr = 93,1 %. Tynset - 157 dyr = 90,8 %.

I tillegg felte villreinutvalgets jegere 15 av 15 tildelte dyr.

I tilknytning til fellingstallene vil en få bemerke at de fleste rettighetshaverne var raske til å melde inn foreløpige resultater mens det også dette året tok noe tid før detaljene ble klare. Det er videre klart at innleverte kjever må kontrolleres opp mot innleverte kort for å rette opp feilskjæring av kortene. Det kommer også fram at enkelte jegere konsekvent skjærer for 1,5 års bukk når de er tildelt liten bukk. Her må rettighetshaverne fortsatt gi opplysninger om at det er dyrets faktiske alder det skal skjæres for.

AKTIVITET:

Totalt har 15 + 1 oppsyn utført oppsynstjeneste under jakten 2014.

Oppsynstjenesten 2014 omfatter totalt til sammen 141 dager (123 i -13) i fjellet. Økningen var et resultat av at reinen var mere spredt dette året enn foregående år. Dyrene var spredt over store deler av villreinområdet gjennom store deler av jakta. Det var derfor ikke spesielt store behov for ekstraordinære avtaler i jaktens siste periode selv om Vingelen også denne høsten lettet på trykket for etternølerne. Felling av reinen dette året steg derfor fra 84,6 % til 90,1 %.

Oversikt over antall oppsynsdager i perioden 1999 – 2014.

År.	1999	-00	-01	-02	-03	-04	-05	-06	-07	-08	-09	2010	-11	-12	-13	-14
Dager	81	85	91	87	59	64	68	62	101	106	112	85	120	127	123	141

SKADESKYTING:

Under utøvelsen av oppsynet er det registrert en del forhold som det kan være av interesse å se litt nærmere på.

Når det gjelder skadde dyr, har en sortert ut skader som ikke kan settes i forbindelse med jaktutøvelsen. Det er i 2014 registrert 10 skadeskutte dyr. 7 av disse (4 kalver, 2 simler og 1 liten bukk) er avlivet og tatt på kort, 1 storbukk og 2 simler er funnet død og kassert. I tillegg kommer flere dyr med fotråte og andre naturlige skader, dyr som er tatt på kort. Videre er 3 dyr som er avlivet med fotråte kassert. Noen dyr er videre observert med ukjente skader som mest trolig også dreier seg om fotråte. Totalt er det sendt inn prøver fra 10 dyr med fotråte for undersøkelse. For 6 av disse er det dokumentert fotråte. Det er imidlertid usikkert hvor mange dyr som faktisk går i fjellet med fotråte, dyr som trolig vil stryke med i løpet av vinteren.

I 2013 ble det registrert 8 skadde og 1 dyr gjenfunnet dødt.

De registrerte skadeskutte og døde dyrene, 4 kalver, 4 simler, 1 liten bukk og 1 storbukk, gir en skadeskytingsprosent på 1,4 %. Tabellen nedenfor viser utviklingen siden 1998, og en ser at det var en gledelig utvikling fram til i 2008. Etter en nedgang i 97 og 98, en liten økning i 99 og 2000, en ny nedgang fram til 2004, en liten økning i 2005, historisk lavt på 0,3 % i 2006 før 0,77 % i 2007, så en markert økning til 2,3 % i 2008 og 2,7 % i 2009 mens den så sank til 2,0 % i 2010, videre til 1,7 % i 2011 for så å øke til 2 % i 2012, nedgang til 1,3 % i 2013 og økning til 1,6 % i 2014.

Oversikt over skadde dyr / skadeskytingsprosent 1998 – 2014.

År.	-99	-00	-01	-02	-03	-04	-05	-06	-07	-08	-09	-10	-11	-12	-13	-14
Skadde og døde dyr.	12	15	10	6	3	2	3	1	5	18	21	12	9	10	8	10
%	1,6	2,1	1,4	0,9	0,8	0,5	1	0,3	0,77	2,3	2,7	2,0	1,7	2,0	1,3	1,6

Ut over dette kjenner en ikke til andre alvorlige skader på dyr. Det er imidlertid også dette året observert dyr med mindre skader etter brunstkamper og andre ”naturlige” skader.

Fordeling av de skadeskutte dyrene i perioden 1997 - 2014.

	Stor bukk.	Liten bukk.	Simle.	Kalv.
1997	1 stk	1 stk	2 stk	3 stk
-98		2 "	2 "	5 "
-99	4 "	1 "	2 "	5 "
2000	6 "	1 "	4 "	4 "
2001	2 "		5 "	3 "
2002		1 "	2 "	3 "
2003		1 "	1 "	1 "
2004	2 "			
2005			2 "	1 "
2006				1 "
2007	1 "		4 "	
2008	1 "	1 "	7 "	9 "
2009	1 "	3 "	5 "	12 "
2010	2 "	2 "	5 "	3 "
2011	3 "		3 "	3 "
2012		1 «	2 «	7 «
2013	3 «		1 «	4 «
2014	1 «	1 «	4 «	4 «

Oversikten må sees i sammenheng med kvoten det enkelte år. Det er klart at dette forhold virker inn på fordelingen av skadeskytingen for de ulike dyregrupper. Statistikken viser et meget dårlig resultat i 2008 og 2009. En slik økning av antall skadde og døde dyr i forhold til foregående år ble da heller ikke akseptert og det ble derfor fokusert på dette før jakta 2010. Før jakt 2011 ble det laget en DVD som berørte problematikken. Denne ble delt ut til alle villreinjegere i 2011, 2012, 2013 og 2014 og etter det en vet ble den meget godt mottatt.

Jaktavtaler.

Høsten 2014 var også fellesjaktavtalen begrenset til områdene nord for fylkesgrensa med unntak av Soknedal mens Dalsbygda var med av terrengene sør for fylkesgrensa. Grunnlaget for denne avtalen var en omfattende diskusjon under årsmøtet 2012 samt et rettighetshavermøte i Ålen samme år. Som tidligere beskrevet, og som tabellen nedenfor viser var dyrene denne høsten spredt over store deler av området og en fikk en god jakt.

Tabellen nedenfor viser hvor dyrene er skutt de siste 5 år sammen med tildelt antall (gul dekkfarge) på de respektive terreng. For årene 2009, 2010 og 2011 er oversikten for dårlig grunnet manglende tilbakemelding til sekretariatet over hvor dyrene faktisk er skutt.

Fortsatt mangler det opplysninger på en del kort, men oversikten sier det meste.

Jaktvald		2014	2013	2012	2011	2010	2009
Kvikne	FO 1	167/173	110/161	158/149	24	12	317
Soknedal	FO 2	18/30	4/27	3/25	7	26	38
Hauasetra	FO 2A	0/11	0/9	0/9	1	0	0
Budal	FO 3	160/99	101/91	59/84	15	132	88
Nyådalen	FO 4A	0/12	0/10	0/10	5	2	2
Styggfjellet		0/4	0/3	0/3	0	0	0
Romundhaugen	FO 5A	1/14	0/11	0/11	0	0	0
Nøkksjøen	FO 5B	0/5	0/4	0/4	0	0	0
Nekjådalen -	FO 6	4/36	5/36	0/32	1	0	0
Dragås Singsås	FO 7				1	0	0
Haltdalen	FO 8	0/43	0/40	0/37	0	0	0
Hesjedal/Holden	FO 9	2/76	3/70	4/66	2	1	0
Benndalen	FO 10A	1/14	0/12	0/11	0	0	0
Dalsbygda	FO 11	79/82	35/77	12/70	51	9	47
Vingelen	FO 12	147/75	265/70	170/64	134	93	230
Magnilsjøen	FO 19	14/12	9/11	9/11	9	0	14
Åsmarka	FO 20	0/3	0/3	0/3	0	0	0
Sum		593	532	415	250	275	736
Totalt skutt		631	550	453	535	589	766

2011- mangler fellingsstedsrapport fra Kvikne,Soknedal, Budal, Nekjådalen, Dragås

2010 - mangler fellingsstedsrapport fra Kvikne, Dalsbygda, Vingelen, Magnilsjøen

2009 - mangler fellingsstedsrapport fra Nøkksjøen

Når en ser på skadeskytingene skriver disse seg fra 20. august og utover jakta. Dette året er det spesielt kalv og simle det har gått ut over. Mye tyder på at det avfyres skudd på for lange avstander og dyr i fart. Også denne høsten har det vært uforklarlige bomskudd og forklaringen på dette kan ofte være at jegerne ligger for lavt i terrenget slik at kulebanen subber i reinlaven.

KONTROLLER, RAPPORTER OG ANMELDELSER:

Det er i løpet av jakten registrert noen forhold som oppsynet har grepet inn i. Dette dreier seg om 8 OPS-saker (9 i 2013), en grensekrenkelse rapportert til rettighetshaver mens 1 forhold (som i 2013) som er rapportert til politiet (ikke skåret kontrollkort).

De sakene som er oppgjort på stedet omhandler uregelmessighet med kontrollkort og våpenkort.

Oversikt over antall anmeldelser i perioden 1998 – 2014.

År. 1999	2000	-01	-02	-03	-04	-05	-06	-07	-08	-09	-10	-11	-12	-13	-14
Ant. 2	7	2	3	1	0	0	0	3	6	7	3	3	2	2	1

Oversikt over antall kontrollerte jegere 1998 – 2014.

År	1999	2000	-01	-02	-03	-04	-05	-06	-07	-08	-09	-10	-11	-12	-13	-14
Ant.	296	281	284	267	64	134	131	91	269	243	358	232	350	314	266	322
%	35	35	35	36	16	34	44	30	34	26	40	36	58	52	41	46

Oversikten viser utviklingen de siste 15 årene. For 2003 og 2004 må en ta med i vurderingen totalkvoten på bare 400 dyr og i 2005 og 2006 på bare 300 dyr. Erfaringene etter disse årene er at det var svært liten jegerkonsentrasjon og at dette virker inn på mulighetene til å kontrollere de som er ute på jakt (sprer seg ut i området). Andelen kontrollerte jegere økte litt i 2007 mens det ble en klar nedgang i 2008. Forut for årets jakt ble det fokusert på at antallet kontroller burde øke og totalt ble det registrert 40 % kontrollerte jegere. Dette sank til 36 % i 2010, men ble bevist øket til 58 % i 2011, nedgang til 52 % i 2012, 41 % i 2013 og nå 46 % i 2014.

Totalt synes det riktig å konkludere med at oppsynet er gjennomført på en forsvarlig måte, men oppsynet har heller ikke dette året fanget opp alle påskytinger og skadeskytinger. Dette er forhold som det må fokuseres mere på under jakta 2015.

Kommentarer fra det enkelte oppsyn.

Det er få kommentarer dette året som går på jaktutøvelsen, men det er verd å nevne en som går på hvem som skal ha myndighet til å gi jegere mulighet til å avlive sterkt skadde dyr. Det oppsto et tilfelle denne høsten der det ble uenighet om dette, noe som berørte jegere reagerte sterkt på. Forholdet vil bli tatt opp som egen sak i det årlige møtet mellom oppsynene etter jakta. Har også fått tilbakemelding på at jegere fra utlandet har jaktet uten norsk jegeravgiftskort. «Problemet» med at jegere bevist har skutt simle på kort for liten bukk ser ut til å ha endret seg etter at jegerkontrakten ble endret og reaksjonen på dette forhold ble skjerpet. Ellers har alle registrerte mistenkte tilfeller av fotråte på reinen, noe som bekymret mange av oppsynet. Dette vil en også komme tilbake til under oppsynsmøtet.

Villreintelefonen.

Også denne høsten ble Villreintelefonen for Forollhogna drevet av villreinområdet v. oppsynsledelsen. Det etableres et korttidsabonnement med PersonSvar i regi av Telenor. Vakthavende oppsynsleder la inn opplysninger om reinens bevegelser etter samme mønster som tidligere. Det aktuelle telefonnummer ble bekjentgjort før jaktens begynnelse. Etter det en kjenner til fungerte opplegget meget godt, noe som villreinområdets hjemmeside også bidrar til. Målsetningen var at villreinområdet ikke skulle ha utgifter knyttet opp til denne tjenesten. Resultatet for 2014 viser at Villreintelefonen også dette året med en kvote på 700 dyr har gitt et overskudd på ca. kr. 26.600,-.

Fra oppsynsledelsen er det et klart råd til villreinområdet om at villreintelefonen må videreføres også kommende år og aktuelt nummer er allerede reservert. Oppsynsledelsen vil også påpeke at de vil etterstrebe å gi så gode og riktige opplysninger som overhode mulig for å "gi noe tilbake" for de midlene som tjenesten gir villreinområdet.

Det synes også riktig at midler som kommer inn via denne tjenesten øremerkes videre utbygging av sambandet i villreinområdet samt selve oppsynsutøvelsen.

Rovdyrproblematikk.

Det er riktig å nevne at det også gjennom vinteren 2014 er registrert en del jerveaktivitet i området. Det ble imidlertid ikke funnet noen yngling i villreinområdet denne vinteren. Forollhogna er delt med hensyn til forvaltning av jerven (region 5 og 6). I korthet går dette ut på at det ikke skal være ynglende jerv i sørområdet mens det skal være yngling i nordområdet.

En har også tidligere år påpekt at Forollhognaområdet ikke blir sett på som en enhet i forvaltningssammenheng (er delt mellom region 5 og 6).

Noe er bedret, men fortsatt er det slik at det ikke skal være yngling sør for fylkesgrensa mens det skal være yngling nord i villreinområdet. Dette er ikke logisk, for et kull fra en yngling være seg i nord eller sør vil bruke hele villreinområdet i sitt næringssøk.

Tamreinovergang.

Forrige høst var et større antall tamrein (opp mot 500 dyr) inne i de østre deler av villreinområdet. Også denne høsten har det vært tamrein inne i villreinområdet og det ble da også skutt en tamreinbukk ute på Rogne (øst for Hessdalen) denne høsten. Dette har medført reaksjon fra eieren av reinen for det var en verdigfull kjørerein som ble skutt. Vedkommende jeger var imidlertid advart og gjort oppmerksom på at dyret var en tamrein. Saken er ikke avsluttet for Ålen fjellstyre har fått en regning på kr. 20.000,- for det skutte dyret. Tiden får vise hvordan saken ender opp. Ved et par kjente tilfeller har tamreinen også denne høsten krysset Kjølidalen / Kjurrudalen. Dyrene har heldigvis blitt oppdaget og etter kontakt med reindriftdrevet tilbake til områdene øst for Hessdalen. Det har også vært tamrein i områdene sør og vest for Setersjøen og helt ned i dalbotten der. Det er også mistanker om at det har trukket dyr over dalen og videre vestover men det lykkes ikke å finne dyr der da villreinutvalget hadde fly i området.

Terrenget ned fra «Arvedalslinja» gjør det meget vanskelig å lykkes med utdriving så lenge det er bart og reindriftda er derfor avhengig av snø og scooterføre for å lykkes. Dette skjedde imidlertid 28. november da ca. 600 dyr ble drevet over veg og jernbane og inn i tamreinområdet.

Sluttord.

Oppsynsrapporten 2013 hadde et forsidebilde av tamrein inne i Berghøgdaområdet. Totalt var det nok opp mot 500 dyr inne i villreinområdet høsten 2013. Denne rapporten preges av det nyoppsatte sperregjerdet mellom villreinområdet og tamreinområdene. Gjerdet går fra Glåmos stasjon og nordover til Vongravsgrenda i Ålen. Grunnet manglende tilleggsbevilgning fra Klima og miljødepartementet ble imidlertid ikke gjerdet ferdig på hele strekningen, ca. 2,5 km vil gjenstå til neste år. Med de positive signaler som er kommet føler en seg imidlertid trygg på at vi skal få slutført arbeidet kommende sommer. Et positivt tiltak både for villreinområdet og for tamreinnæringen.

Usikkerheten framover knytter seg til utbruddet av fotråte og hvor stort omfang dette vil få. Dersom årlig dødelighet øker vil dette bli et forhold som en må ta hensyn til når årlige kvoter skal beregnes. Dette setter større krav til beregning av vinterstammen. Arbeidet med å få til forutsigbare og bedre overgangsavtaler må også fortsette og dette er det opp til rettighetshaverne å ta tak i framover.

Røros, 24. 11. 2014

Terje Borgos,
ansvarlig oppsynsleder